

NGUYỄN KHẮC ĐỨC*

XU HƯỚNG THAM GIA HOẠT ĐỘNG XÃ HỘI CỦA CÁC TÔN GIÁO Ở VIỆT NAM

Tóm tắt: Cùng với hoạt động tôn giáo, các tôn giáo ở Việt Nam cũng tích cực hoạt động xã hội đóng góp cho cộng đồng, đất nước, thể hiện thông qua lĩnh vực giáo dục, y tế, từ thiện, nhân đạo, cứu trợ xã hội... Theo đà phát triển của xã hội, những hoạt động này của tôn giáo ngày càng được quan tâm phát triển đa dạng. Các tổ chức tôn giáo sẽ tiếp tục thành lập và hoạt động các trường, lớp mầm non, lớp học tình thương, dạy nghề; các phòng khám Đông Tây y, Tuệ Tĩnh đường, trạm xá, phòng thuốc nam, trại phong; cũng như không ngừng tăng cường các hoạt động từ thiện, nhân đạo, cứu trợ xã hội. Hơn nữa, tôn giáo sẽ tham gia sâu hơn vào các lĩnh vực xã hội, như thành lập và hoạt động các trường, lớp tiểu học, cao đẳng, đại học, bệnh viện, phòng khám đa khoa khi điều kiện pháp lý thuận lợi hơn.

Từ khóa: Tôn giáo, hoạt động xã hội, giáo dục, y tế, từ thiện, Việt Nam

Dẫn nhập

Trong thời gian qua, các tôn giáo đã tích cực tham gia hoạt động xã hội đóng góp thiết thực cho lĩnh vực giáo dục, đào tạo, từ thiện, nhân đạo, bảo trợ và an sinh xã hội ở Việt Nam, thông qua các hoạt động như thành lập và hoạt động các trường, lớp mầm non, tiểu học, cao đẳng, dạy nghề, phòng khám Đông, Tây y, Tuệ Tĩnh đường, trạm xá, tủ thuốc hay bệnh viện phong cũng như đóng góp đáng kể về bảo trợ, cứu trợ xã hội. Các tôn giáo cho thấy khả năng, hơn nữa là mong muốn tham gia trong những lĩnh vực này để cùng với Nhà nước bảo đảm an sinh xã hội. Vì vậy, trong thời gian tới, khi cơ sở pháp lý thuận

* Viện Tôn giáo và Tín ngưỡng, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh.
Ngày nhận bài: 25/4/2024; Ngày biên tập: 13/5/2024; Duyệt đăng: 15/6/2024.

lợi hơn, các tôn giáo sẽ mở rộng và tăng cường các hoạt động xã hội. Bài viết đưa ra dự báo các hoạt động xã hội của tôn giáo trong lĩnh vực giáo dục, y tế, từ thiện, nhân đạo ở Việt Nam trong thời gian tới.

Trong những năm qua, đã có nhiều công trình nghiên cứu về hoạt động xã hội của tôn giáo ở Việt Nam, như Lê Bá Trình (2017) với “Phát huy vai trò của các tôn giáo ở Việt Nam tham gia công tác xã hội, từ thiện”, cho rằng công tác xã hội, từ thiện của các tôn giáo là một nhu cầu tự thân, là chức năng xã hội và là truyền thống “đồng hành cùng dân tộc”, “gắn bó Đạo-Đời” của các tôn giáo, phù hợp với chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước. Công tác xã hội, từ thiện của các tôn giáo là một trong những nguồn lực sẵn có của xã hội để thực hiện xã hội hóa công tác xã hội. Võ Văn Sen, Võ Phúc Toàn (2018) với *Phát huy nguồn lực tôn giáo trong hoạt động giáo dục: tiếp cận từ quan điểm thể tục và xã hội hóa giáo dục* đã nêu kiến nghị để phát huy đóng góp của tôn giáo trong giáo dục, đó là hoàn thiện hệ thống pháp lý đảm bảo sự tham gia của các tổ chức tôn giáo vào hoạt động giáo dục một cách công khai và bình đẳng như các tổ chức, cá nhân khác trong xã hội; thực hiện nhất quán nguyên tắc thể tục trong quá trình giáo dục và dạy nghề của các tổ chức tôn giáo khi tham gia vào hệ thống giáo dục quốc dân; và đảm bảo quyền tự do tín ngưỡng trong các cơ sở giáo dục của tôn giáo. Ngô Quốc Đông (2019) với *Nguồn lực Công giáo trong lĩnh vực y tế, giáo dục và từ thiện xã hội* đã phân tích hiện trạng nguồn lực Công giáo trong y tế, giáo dục, từ thiện xã hội và một số đặc điểm về nguồn lực Công giáo trong những lĩnh vực này. Tác giả cho rằng lĩnh vực từ thiện bác ái là một điểm nổi bật trong các hoạt động xã hội của Công giáo, với nhiều hình thức đa dạng, đã giúp đỡ cho nhiều người nghèo khổ, neo đơn, bất hạnh có được sự chia sẻ của những tín hữu, họ đã đem tinh thần bác ái của Thiên Chúa để giúp đỡ những người anh em đồng loại của mình. Tác giả Lê Tâm Đắc (2020) với “Hoạt động từ thiện xã hội của Giáo hội Phật giáo Việt Nam hiện nay”, cho rằng, trong những năm gần đây, từ thiện xã hội, một trong những Phật sự trọng tâm của Giáo hội Phật giáo Việt Nam được giới Phật giáo cả nước tiến hành tích cực và hiệu quả, biểu hiện trên các lĩnh vực y tế, giáo dục, cứu trợ đồng bào bị thiên tai, lũ lụt; xây nhà tình nghĩa; ủng hộ và nuôi dưỡng bà mẹ Việt Nam anh

hùng. Nguyễn Khắc Đức (2022) với *Phát huy nguồn lực tôn giáo trong phát triển ở Việt Nam hiện nay*, đã nghiên cứu cơ sở lý luận và thực tiễn của nguồn lực tôn giáo, hoạt động xã hội của tôn giáo; thực trạng hoạt động xã hội của tôn giáo trên các lĩnh vực giáo dục, y tế, từ thiện, nhân đạo, bảo trợ xã hội; chỉ ra xu hướng biến động của nguồn lực tôn giáo, trong đó có các hoạt động xã hội cũng như đề xuất giải pháp, kiến nghị nhằm phát huy đóng góp của các tôn giáo ở Việt Nam. Ngoài ra, còn nhiều tác giả cũng đã có nghiên cứu về nguồn lực như: Đỗ Lan Hiền (2020), Nguyễn Công Trí (2020), Nguyễn Phú Lợi (2020b),...

Có thể thấy, các công trình nghiên cứu trên đây đã làm rõ thực trạng hoạt động xã hội của tôn giáo ở Việt Nam trên những lĩnh vực chủ yếu. Tuy nhiên, việc dự báo xu hướng hoạt động xã hội của tôn giáo chưa được quan tâm nghiên cứu thỏa đáng, vì vậy, cần tiếp tục được nghiên cứu một cách có hệ thống và cập nhật. Bài viết được thực hiện trên cơ sở phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng, chủ nghĩa duy vật lịch sử và các phương pháp khái quát hóa, phân tích tài liệu, quan sát, điền dã.

1. Sự chuẩn bị của các tôn giáo cho hoạt động xã hội trong tương lai

Thực tế cho thấy, các tôn giáo đều mong muốn tham gia nhiều hơn vào các hoạt động xã hội, như từ thiện, nhân đạo, giáo dục, y tế. Giáo hội Phật giáo Việt Nam nêu định hướng: Tự chủ tài chính trong các hoạt động Phật sự của Giáo hội qua việc xây dựng mô hình kinh tế Phật giáo ở những lĩnh vực hợp lý, khuyến khích phát triển kinh tế tự túc của các cơ sở tự viện, kêu gọi tăng, ni, phật tử tích cực tham gia công tác từ thiện xã hội, hưởng ứng phong trào xóa đói giảm nghèo, chăm lo công tác an sinh xã hội cho cộng đồng xã hội. Phát huy tinh thần nhập thế của Phật giáo, đẩy mạnh sự nghiệp giáo dục Phật giáo trên cả hai lĩnh vực: đào tạo tăng, ni và tham gia vào nền giáo dục xã hội. Nâng cao chất lượng đào tạo, đa dạng loại hình đào tạo, đổi mới phương pháp giảng dạy và thực hành giáo pháp tại các cơ sở giáo dục đào tạo của Giáo hội Phật giáo Việt Nam. Triển khai thí điểm xây dựng hệ thống trường tu học Phật giáo [Giáo hội Phật giáo Việt Nam, 2022: 86-87].

Bên cạnh việc cứu trợ đồng bào bị ảnh hưởng do thiên tai, nghèo đói, công tác từ thiện xã hội tập trung xây dựng các công trình phúc lợi, nhà tình nghĩa, bảo hiểm y tế xã hội, bảo vệ môi trường ứng phó với biến đổi khí hậu, văn hóa tham gia giao thông... và tập trung vào lĩnh vực giáo dục, y tế, xây dựng các cơ sở khám chữa bệnh, cơ sở giáo dục mầm non [Giáo hội Phật giáo Việt Nam, 2019: 80]. Thượng toạ Trưởng ban trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam tỉnh Ninh Bình, Phó trụ trì chùa Bái Đính mong muốn trong thời gian tới Phật giáo ở Việt Nam sẽ tăng cường các hoạt động giáo dục mầm non, mở bệnh viện chăm sóc sức khỏe nhân dân¹.

Giáo hội Công giáo ở Việt Nam, từ năm 1980, khẳng định, sứ mạng của Hội thánh không những là đem Phúc Âm thấm nhuần và hoàn thiện những thực tại trần thế. Không có sinh hoạt nào của con người lại xa lạ đối với sứ mạng của Hội thánh, và ngược lại không có sinh hoạt nào của Hội thánh không liên quan tới tất cả cuộc sống con người. Lời rao giảng tin mừng và các cử hành bí tích đem ân sủng của Thiên Chúa vào đời sống con người, còn sinh hoạt trần thế của tín hữu đem thực tại của con người đến với Thiên Chúa. Do đó, đối với người tín hữu, xao lãng bốn phận trần thế tức là xao lãng bốn phận đối với tha nhân, và hơn nữa đối với chính Thiên Chúa.

Sứ mạng của Hội thánh là tiếp nối sứ mạng của Chúa Giêsu Kitô, Đấng đã đến không phải để được hầu hạ, mà để phục vụ tất cả loài người. “Con người là con đường của Hội thánh”. Nghĩa là, tất cả mọi con đường của Hội thánh đều dẫn tới con người. Đây cũng là điểm gặp gỡ giữa Hội thánh và xã hội trần thế, vì “dù tin hay không tin, con người đều phải góp phần xây dựng thế giới cho hợp lý, vì họ cùng chung sống trong thế giới này” [Hội đồng Giám mục Việt Nam, 1980: 3].

Là Hội thánh trong lòng dân tộc Việt Nam, người Công giáo quyết tâm gắn bó với vận mệnh quê hương, noi theo truyền thống dân tộc hoà mình vào cuộc sống hiện tại của đất nước. Người Công giáo phải đồng hành với dân tộc mình, cùng chia sẻ một cộng đồng sinh mạng với dân tộc mình, vì quê hương này là nơi họ được Thiên Chúa mời gọi để sống làm con của Người, đất nước này là lòng mẹ cru mang người Công giáo trong quá trình thực hiện ơn gọi làm con Thiên Chúa,

dân tộc này là cộng đồng để họ phục vụ với tính cách vừa là công dân vừa là thành phần dân Chúa. Tích cực góp phần cùng đồng bào cả nước bảo vệ và xây dựng Tổ quốc [Hội đồng Giám mục Việt Nam, 1980: 4-5].

Giáo hội nêu sứ mạng hoạt động xã hội là liên kết với mọi người thiện chí để phục vụ người nghèo, người bệnh, người đau khổ, người cần đến sự giúp đỡ, qua công tác giáo dục và chăm sóc y tế, với tấm gương yêu thương của Chúa Giêsu. Hoạt động trong các lĩnh vực: giáo dục, HIV/AIDS, người khuyết tật, bảo vệ sự sống, chống buôn người, cứu trợ thiên tai, bảo vệ môi trường [Ủy ban Bác ái Xã hội, 2017].

Hội thánh Tin Lành Việt Nam (miền Bắc) nêu rõ: “Tham gia hoạt động trong lãnh vực y tế, giáo dục, từ thiện, nhân đạo và bảo trợ xã hội theo pháp luật qui định”. “Tham gia công tác xã hội tại địa phương, giữ tình đoàn kết, hết lòng phục vụ an sinh xã hội và cầu sự bình an cho mọi người” [Hội thánh Tin Lành Việt Nam (miền Bắc), 2017: 24, 38].

Các tôn giáo ở Việt Nam đã xây dựng đường hướng hành đạo gắn bó với dân tộc, góp phần xây dựng quê hương, đất nước, như: “Đạo pháp - Dân tộc - Chủ nghĩa xã hội” (Phật giáo), “Sống Phúc âm giữa lòng dân tộc để phục vụ hạnh phúc của đồng bào” (Công giáo), “Sống Phúc Âm, phụng sự Thiên Chúa, phục vụ Tổ quốc và Dân tộc” (đạo Tin Lành), “Nước vinh, đạo sáng” (đạo Cao Đài), “Vi đạo pháp, vì dân tộc” (Phật giáo Hòa Hảo).

Công giáo, Phật giáo hay Tịnh độ Cư sỹ Phật hội Việt Nam đã bắt đầu chuẩn bị nhân sự cho các hoạt động giáo dục, y tế một cách cơ bản, lâu dài. Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã cử hàng trăm tăng, ni đi đào tạo trình độ sơ cấp y tế và lương y Tuệ Tĩnh đường để tăng cường hiệu quả hoạt động y tế nhằm chia sẻ gánh nặng với xã hội và nhân dân trên tinh thần từ bi, trí tuệ của đạo Phật. Học viện Phật giáo Việt Nam tại thành phố Hồ Chí Minh đã phối hợp với Trường Đại học Sư phạm thành phố mở lớp Sư phạm giáo dục mầm non dành cho các ni và nữ Phật tử, để đào tạo nhân sự cho hoạt động giáo dục của Giáo hội trong tương lai. Tương tự, các dòng tu Công giáo đã chọn cử các nữ tu đi học chương trình giáo dục mầm non tại các trường đại học, cao

đảng. Giáo phận Xuân Lộc, tỉnh Đồng Nai, gần đây đã tăng cường đưa các nữ tu đi đào tạo chuyên môn tại các trường về giáo dục như: trường Đại học Đồng Nai, Đại học Sư phạm và Cao đẳng Sư phạm thành phố Hồ Chí Minh. Trường Cao đẳng Hòa Bình Xuân Lộc, tỉnh Đồng Nai đã liên kết với trường Đại học Sư phạm thành phố Hồ Chí Minh để đào tạo giáo viên mầm non bậc đại học (hệ vừa học vừa làm). Lớp đầu tiên đã khai giảng ngày 16/01/2019 với 70 sinh viên, trong đó đa số là các nữ tu trong và ngoài giáo phận Xuân Lộc đang đứng lớp tại các trường mầm non. Các nữ tu Hội dòng Mến Thánh giá Phát Diệm ở huyện Kim Sơn, tỉnh Ninh Bình đã đi học cao đẳng, đại học ngành giáo dục mầm non, công tác xã hội, Anh văn, âm nhạc, y học cổ truyền để đáp ứng nhu cầu hoạt động xã hội, y tế, giáo dục. Năm 2020, Hội dòng đã tổ chức dạy tám lớp mầm non, với số lượng 30- 40 cháu/1 lớp. Hội dòng đã chuẩn bị đầy đủ thủ tục để xin mở trường mầm non.

Người phụ trách Cơ sở mầm non Tư thực Hồng Ân², Giáo xứ Xuân Hòa, Giáo phận Bắc Ninh cho biết, các nữ tu đã và đang học trung cấp mầm non, trung cấp y và các ngành khác để đáp ứng nhu cầu hoạt động xã hội, y tế, giáo dục của xã hội.

Tháng 11/2020, trao đổi với chúng tôi, người đứng đầu Phòng Chẩn trị Y học cổ truyền Từ thiện Hy vọng ở huyện Củ Chi, thành phố Hồ Chí Minh, một nữ tu, thể hiện mong muốn được chính quyền tạo điều kiện để mở rộng, phát triển hoạt động của cơ sở để khám, chữa bệnh miễn phí cũng như làm dịch vụ chăm sóc sức khỏe người dân. Người đứng đầu và nhân viên làm việc tại cơ sở đã có bằng cấp, chứng chỉ trình độ y khoa phù hợp. Phòng hoạt động từ năm 2015, chuyên bốc thuốc nam, châm cứu chữa bệnh từ thiện kết hợp bán thuốc Nam.

Với đường hướng hành đạo “Phước Huệ song tu”, Giáo hội Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam rất quan tâm đến hoạt động khám chữa bệnh, cung cấp thuốc Nam miễn phí cho người dân. Mỗi cơ sở thờ tự cũng là phòng thuốc Nam từ thiện. Năm 2021, Giáo hội có 216 cơ sở khám, chữa bệnh và phát thuốc Nam miễn phí; có 786 y sĩ, 428 y sinh³, 1455 kỹ thuật viên, hơn 10.000 người làm việc công quả về

trồng trọt, thu hái, sơ chế, vận chuyển thuốc Nam [Giáo hội Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam, 2021]. Để các phòng thuốc Nam hoạt động hiệu quả và bền vững, Giáo hội luôn quan tâm tới việc đào tạo các y, bác sĩ đạt chuẩn trình độ⁴. Các cấp Giáo hội thường xuyên đào tạo các y sĩ, y sinh theo truyền thống Giáo hội, đồng thời hợp tác với các trường trung cấp y để đào tạo, chuẩn hóa nguồn nhân lực thực hiện hoạt động y tế từ thiện của Giáo hội. Giáo hội cũng luôn động viên nhân sự của mình trau dồi thêm văn hóa, thi vào các trường trung cấp y được đề sau này có đủ điều kiện xin mở phòng thuốc của Giáo hội theo quy chuẩn của bộ, sở y tế [Phật giáo Nam Định, 2014]. Giáo hội đề nghị Nhà nước và chính quyền các cấp có chính sách hỗ trợ về đất đai để mở rộng cơ sở phòng thuốc Nam từ thiện, trồng thuốc Nam, cũng như bồi dưỡng, đào tạo, chuẩn hóa nguồn nhân lực y tế để phục vụ người dân, đặc biệt là người nghèo và người yếu thế.

Trong buổi *Thủ tướng Chính phủ gặp mặt, biểu dương chức sắc, chức việc tôn giáo có đóng góp tiêu biểu trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ tổ quốc*, được tổ chức ngày 9/8/2019 tại thành phố Đà Nẵng, Mục sư Trần Thanh Truyện, Hội trưởng Giáo hội Cơ đốc Phục lâm Việt Nam đề nghị Chính phủ cho phép các tôn giáo liên kết hoặc trực tiếp mở bệnh viện, phòng khám theo Luật khám, chữa bệnh; hoạt động các trường dạy nghề, mầm non và trường tư thục [Kiều Oanh- Hồ Giáp, 2019]. Hòa thượng Thích Hải Ấn mong muốn các ngành y tế, giáo dục hỗ trợ về chuyên môn đối với các phòng khám từ thiện, các trường mầm non thuộc tổ chức tôn giáo. Các cơ quan liên quan giúp đỡ về mặt pháp lý, thủ tục hành chính mở các trường dạy nghề. Trong khi, Giám mục Vũ Đình Hiệu, Giám mục Giáo phận Bùi Chu cho biết, Công giáo Việt Nam mong muốn đóng góp nhiều hơn trong lĩnh vực giáo dục, y tế nhưng gặp khó khăn về đất đai, không có mặt bằng xây dựng trạm xá, trường học. Giám mục đề nghị Chính phủ hỗ trợ vấn đề này [Phật giáo Quảng Nam Ban Thông tin Truyền thông, 2019].

Hiện tại, trong cả nước, có hơn 500 chức sắc tôn giáo có trình độ tiến sĩ, một bộ phận đông đảo có trình độ thạc sĩ, đại học, bác sĩ sẽ là nguồn nhân lực thực hiện hoạt động giáo dục, y tế, từ thiện, nhân đạo của các tôn giáo trong tương lai.

2. Một số hoạt động xã hội sẽ được các tôn giáo thực hiện trong thời gian tới

Trong xu thế phát triển của thế giới và Việt Nam, các tôn giáo sẽ tiếp tục hoạt động xã hội, tham gia cung cấp những dịch vụ công, trong đó đẩy mạnh hơn hoạt động trong lĩnh vực giáo dục và y tế.

2.1. Hoạt động giáo dục và dạy nghề

2.1.1. Hoạt động giáo dục mầm non, tiểu học và lớp học tình thương

Những hoạt động này đã được các tôn giáo thực hiện từ lâu, đạt được kết quả khả quan và sẽ được các tôn giáo tiếp tục triển khai trong thời gian tới. Hiện nay, toàn quốc có trên 2.300 cơ sở giáo dục, tiêu biểu là các trường, lớp mầm non và dạy nghề, lớp học tình thương của tôn giáo đang hoạt động, trong đó nhiều cơ sở đạt chuẩn quốc gia, có uy tín trong xã hội, được người dân tin tưởng gửi con em theo học, trong đó có khoảng 300 trường mầm non. Số trường, lớp mầm non chiếm 2% tổng số các trường mầm non, chiếm 15% tổng số trường mầm non ngoài công lập trong cả nước. Các trường, lớp đã huy động được trên 130.000 trẻ em theo học, chiếm tỉ lệ trên 3,06% tổng số trẻ em học mầm non, chiếm gần 20% tổng số trẻ học mầm non ngoài công lập [Ủy ban Trung ương MTTQVN, 2020].

Hiện tại, Giáo hội Phật giáo Việt Nam có 64 cơ sở nuôi dạy trẻ mẫu giáo bán trú, trẻ mồ côi, khuyết tật; 46 trung tâm nuôi dạy 1429 trẻ em mồ côi, trẻ em bị nhiễm chất độc da cam; một trung tâm phục hồi chức năng [Giáo hội Phật giáo Việt Nam Hội đồng Trị sự, 2022: 58]. Trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên - Huế có một số trường có cơ sở khang trang, bề thế như trường mầm non Quảng Tế, trường mầm non Phước Vân, trường mầm non Hồng Đức, trường mầm non Diệu Đế, trường mầm non Ngự Bình, trường mầm non Phò Quang và trường mầm non Diệu Nghiêm.

Các trường mầm non thuộc Công giáo do các dòng tu đảm nhiệm. Thông thường các nhóm trẻ ban đầu được hình thành trên danh nghĩa cá nhân (các nữ tu với tư cách cá nhân đứng ra xin xây dựng các công trình như nhà ở, nhà sinh hoạt...), sau đó hiến tặng hoặc cho các cộng

đoàn, dòng tu mượn để đăng ký với UBND cấp xã làm nhóm trẻ. Các cơ sở được các tổ chức Công giáo lập đề án xin thành lập theo đúng Nghị định 46/2017/NĐ-CP ngày 21/4/2017 của Chính phủ quy định về điều kiện đầu tư và hoạt động trong lĩnh vực giáo dục và các thông tư, hướng dẫn của Bộ Giáo dục và Đào tạo [Ban Tôn giáo tỉnh Đồng Nai, 2018]. Các lớp, trường mẫu giáo đều đáp ứng yêu cầu của Bộ Giáo dục và Đào tạo về cơ sở vật chất, giáo viên, chương trình giảng dạy. Nhiều trường được công nhận đạt chuẩn quốc gia như: trường Mầm non Măng Non của hội dòng Đaminh Tam Hiệp (thành phố Biên Hòa), trường Mẫu giáo Hoa Hồng của hội dòng Chúa Giêsu Linh mục (huyện Trảng Bom), trường Mầm non Thánh Tâm của dòng Phaolô Thành Chaster (thành phố Biên Hòa), trường Mẫu giáo Họa Mi của dòng Đa Minh (thành phố Long Khánh), tỉnh Đồng Nai [Nguyễn Đình Kiên, 2019: 43-44].

Trường mẫu giáo Thanh Tâm (thuộc Công giáo) ở trung tâm thành phố Vũng Tàu đã được thành lập và hoạt động từ năm 1990, không ngừng nâng cao chất lượng dạy học và có uy tín. Trường có diện tích 11.325 m², với 20 phòng học và các phòng chức năng. Thư viện trường có hơn 1.000 đầu sách phục vụ các cháu xem tranh, đọc sách. Có đầy đủ trang thiết bị cho hoạt động dạy, học và chăm sóc trẻ [Trường Mẫu giáo Thanh Tâm, 2024]. Tỉnh Sóc Trăng, có hai trường mầm non Công giáo tiêu biểu là Trường Mầm non Mai Anh (thành phố Sóc Trăng) và Trường Mẫu giáo Dân lập Nam Hải (huyện Kế Sách). Trường Mầm non Mai Anh đã được thành lập ngày 13/2/2007 và hoạt động liên tục đến nay. Hiện tại, trường có 20 lớp, với 683 học sinh. Ban Giám hiệu gồm một hiệu trưởng và hai phó hiệu trưởng, có 40 giáo viên. Năm học 2022-2023, Cơ sở mầm non Tư thực Hồng Ân có tám lớp học, hơn 200 cháu. Toàn bộ giáo viên, người phục vụ cơ sở là 30 người và đều là nữ tu.

Giáo xứ Thánh Tâm, giáo phận Xuân Lộc (tỉnh Đồng Nai) đã xây dựng Trường tiểu học Thánh Tâm, diện tích 2789 m², kính phí xây dựng 12 tỷ đồng (năm 2017), chủ yếu bằng nguồn vốn xã hội hóa huy động trong nhân dân, các doanh nghiệp và các nhà hảo tâm [Nguyễn Đình Kiên, 2019: 48]. Đây là trường tiểu học tư thực đầu tiên của

Công giáo ở Đồng Nai kể từ năm 1975 đến nay. Trường được giáo xứ Thánh Tâm thành lập trước năm 1975. Sau ngày giải phóng, chính quyền cách mạng không thực hiện công lập hóa cơ sở giáo dục này trong quá trình thực hiện chính sách cải tạo xã hội chủ nghĩa theo Chỉ thị số 08 ngày 30/8/1976 và Thông tư số 34 ngày 22/9/1978 của Bộ Giáo dục, mà tiếp tục giao cho giáo xứ Thánh Tâm quản lý và sử dụng để dạy học. Năm 1991, theo đề nghị của Giáo xứ Thánh Tâm, UBND thành phố Biên Hòa đã công nhận Ban quản trị và cấp giấy phép hoạt động cho Trường tư thục Tiểu học Thánh Tâm được phép hoạt động. Năm học 1991-1992, có bốn lớp học với 96 em. Các năm học tiếp theo số lượng học sinh ngày càng tăng, năm học 1992-1993 có 198 em; năm học 1993-1994, 349 em; năm học 1994-1995, 574 em, có năm học số học sinh lên đến gần 900 em, với 23 lớp học. Năm 2016, trước nhu cầu gia tăng số lượng học sinh, trong khi trường đã xuống cấp và trang thiết bị không đảm bảo cho dạy học, giáo xứ Thánh Tâm đã đề nghị xây dựng lại trường. Trên cơ sở đề nghị của giáo xứ Thánh Tâm, ngày 03/01/2017 Sở Xây dựng tỉnh Đồng Nai đã cấp phép xây dựng Trường tiểu học tư thục Thánh Tâm, với diện tích 2789 m² (năm tầng, một tum). Sau gần bảy tháng xây dựng, ngôi trường mới được khánh thành, bắt đầu đưa vào sử dụng từ năm học 2017-2018 với 725 học sinh. Ban Quản trị trường gồm ba người; Ban Giám hiệu có ba người (một hiệu trưởng, hai phó hiệu trưởng). Số giáo viên đang giảng dạy tại trường đều được đào tạo về chuyên môn đúng theo chuẩn của các ngành học [Nguyễn Đình Kiên, 2019: 45-46]. Năm học 2023-2024, trường có 25 lớp học với 971 học sinh, 40 cán bộ, công nhân viên, giáo viên [Trường Tiểu học Thánh Tâm, 2024]. Trường hoạt động tài chính độc lập, lấy thu bù chi và chịu sự quản lý chuyên môn của Phòng Giáo dục và Đào tạo thành phố Biên Hòa.

Nhìn chung, các trường, lớp mầm non, tiểu học của tôn giáo mở đều đảm bảo yêu cầu về dạy và học của Bộ Giáo dục và đào tạo, chất lượng không ngừng được nâng lên, có uy tín và đáp ứng thiết thực nhu cầu học tập của xã hội.

Các lớp học tình thương sẽ được các tôn giáo tiếp tục thực hiện để đáp ứng nhu cầu học tập của một bộ phận nhân dân, đặc biệt là trẻ em

nghèo, có hoàn cảnh khó khăn. Phật giáo, Công giáo, đạo Tin Lành, Islam, Mặc Môn... đều có các lớp học này. Giáo hội Phật giáo Việt Nam hiện có 120 lớp học tình thương với 5678 học sinh, 199 giáo viên [Giáo hội Phật giáo Việt Nam Hội đồng Trị sự, 2022: 58].

Trong thời gian tới, với kinh nghiệm từ hoạt động giáo dục mầm non, tiểu học và sự chuẩn bị về nhân lực, vật lực của Công giáo, Phật giáo... các tôn giáo sẽ mở rộng thực hiện giáo dục tiểu học khi điều kiện pháp luật thuận lợi hơn.

2.1.2. Giáo dục cao đẳng, đại học

Hiện tại hoạt động giáo dục của tôn giáo chủ yếu thực hiện cấp mầm non và các trung tâm/trường nghề, việc mở các trường, lớp ở cấp cao hơn chưa được thực hiện một phần vì thiếu những cơ sở pháp lý. Tuy nhiên, trong thời gian tới, nếu pháp luật cho phép, các tổ chức tôn giáo sẽ thành lập và hoạt động giáo dục cao đẳng, đại học, trên cơ sở những kinh nghiệm hoạt động giáo dục đã có, như hoạt động dạy nghề, hoạt động của Trường Cao đẳng Hòa Bình Xuân Lộc, giáo dục ở các Học viện Phật giáo⁵, Học viện Công giáo, đại chủng viện Công giáo⁶, Viện Thánh Kinh Thần học đạo Tin Lành⁷... và đội ngũ giảng viên cơ hữu, thỉnh giảng đạt chuẩn về trình độ giảng dạy đại học cũng như cơ sở vật chất phù hợp.

2.1.3. Đào tạo nghề

Đào tạo nghề đã được các tôn giáo thực hiện hiệu quả và sẽ tiếp tục được triển khai trong thời gian tới. Hiện tại, cả nước có 12 trung tâm/trường dạy nghề thuộc các tổ chức tôn giáo, hàng năm thu hút hàng nghìn người theo học. Tiêu biểu là Trường Cao đẳng Hòa Bình Xuân Lộc do Tòa Giám mục giáo phận Xuân Lộc quản lý và điều hành, đã trải qua 12 năm hình thành và phát triển. Đây là cơ sở đào tạo trình độ cao đẳng tư thục đầu tiên của các tôn giáo được nhà nước cấp phép hoạt động, kết hợp giữa đào tạo nghề với dạy văn hóa. Năm học 2019-2020 nhà trường đã tuyển 1.669 sinh viên, nâng quy mô đào tạo nghề lên 3.550 sinh viên theo học trên 20 ngành, nghề [Nguyễn Phú Lợi, 2020a: 25-26]; năm học 2022-2023 đã tuyển 1.327 sinh viên. Nhà trường chủ động phối hợp, liên kết với các công ty, doanh nghiệp sản xuất, kinh doanh, cho học viên thực hành nghề, đi thực tập tại cơ sở,

nên 100% học viên ra trường đều tìm được việc làm với thu nhập phù hợp. Trường đang liên kết với một số trường nước ngoài để đưa sinh viên đi du học, lao động, như Học viện Taiken, Trường Cao đẳng Ohara Tokyo (Nhật Bản), Trường Cao đẳng Công giáo Hàn Quốc.

Sứ mệnh của Trường là: Đào tạo sinh viên- học sinh phát triển đầy đủ về nhân cách, đạo đức và kiến thức chuyên môn, để đáp ứng nhu cầu công nghiệp hiện đại của xã hội theo phương châm là “Thăng tiến con người toàn diện”.

Giá trị giáo dục cốt lõi: “Đạo đức- Kiến thức- Công nghệ”. Trong đó, đạo đức gồm công bằng, bác ái, trung thực, trách nhiệm và tôn trọng con người, môi trường xã hội. Kiến thức gồm kiến thức cơ bản và chuyên môn ngành nghề, kiến thức về môi trường và cộng đồng. Công nghệ hiện đại thực tiễn của xã hội.

Ban giám hiệu gồm 1 hiệu trưởng và hai phó hiệu trưởng; giảng viên, nhân viên cơ hữu-77 người; giảng viên thỉnh giảng - 156 người.

Cơ sở vật chất của trường: Tổng diện tích trường là 5ha, với 48 phòng học, một hội trường lớn, một hội trường nhỏ, các khu ký túc xá dành riêng cho nam và nữ, các phòng thực hành của chín khoa nghề, các khu tập luyện thể dục thể thao và sân chơi giải trí, các phòng làm việc theo chức năng, khu nhà ăn, căn tin phục vụ nhu cầu học tập, sinh hoạt, giải trí của học viên⁸.

Các ngành nghề đào tạo trình độ cao đẳng bao gồm: Quản trị mạng máy tính, may thời trang, quản trị khách sạn, kế toán doanh nghiệp, công nghệ ô tô... Trình độ trung cấp: Tin học văn phòng, kỹ thuật sửa chữa, lắp ráp máy tính, may thời trang, quản trị khách sạn, hướng dẫn du lịch... Các ngành nghề đào tạo dựa trên nhu cầu lao động của xã hội, vì vậy, thuận lợi cho sinh viên tìm việc làm sau khi tốt nghiệp. Việc tuyển sinh hằng năm đều đạt và vượt chỉ tiêu được giao. Quy mô đào tạo của nhà trường liên tục gia tăng. Chất lượng đào tạo luôn được chú trọng nâng cao.

Trường nêu mục tiêu, nhiệm vụ phát triển trong thời gian tới: Đẩy mạnh công tác chuyển đổi số trong toàn trường. Nâng cao chất lượng đào tạo của nhà trường, nhằm mục tiêu hướng đến đào tạo sinh viên theo ba hệ giá trị cốt lõi “Đạo đức-Kiến thức-Công nghệ” đáp ứng yêu

cầu của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 và xã hội. Nhiệm vụ: Đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, giáo viên cơ hữu của trường thành những công dân số, chuẩn kỹ năng nghề nghiệp; nâng cao năng lực ứng dụng công nghệ thông tin nhằm đáp ứng mục tiêu chuyển đổi số của nhà trường. Đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ cho công tác chuyển đổi số, công tác đào tạo trong thời gian tới. Đánh giá, điều chỉnh, cập nhật chương trình đào tạo theo hướng tiếp cận nhu cầu xã hội, xây dựng bộ giáo trình đào tạo cho các nghề đang đào tạo tại trường phù hợp với sự phát triển của khoa học, công nghệ, đặc biệt đồng bộ với sự phát triển chuyển đổi số trong giai đoạn hiện nay. Xây dựng và hoàn thiện hệ thống các qui trình đảm bảo chất lượng đào tạo của nhà trường; chú trọng liên kết với các trường đại học để mở các lớp trình độ đại học (hệ liên thông) đáp ứng nhu cầu học tập của sinh viên [Trường Cao đẳng Hòa Bình Xuân Lộc, 2023].

Ban Trị sự Phật giáo các tỉnh, thành phố đã tổ chức nhiều trường, lớp dạy nghề miễn phí cho con em gia đình Phật tử, gia đình lao động nghèo và người khuyết tật. Hiện tại, Giáo hội có mười trường dạy nghề, gồm các nghề may, thêu, đan, điện gia dụng, tin học, ngoại ngữ, mộc, mỹ nghệ, sửa xe, cắt tóc... như trường dạy nghề ở chùa Long Thọ và Tây Linh tỉnh Thừa Thiên Huế; chùa Long Phước, Long Thành tỉnh Long An; trường dạy nghề điêu khắc gỗ ở chùa KomPong Chrây (chùa Hang) tỉnh Trà Vinh; trường dạy nghề ở tỉnh Quảng Trị, Bà Rịa-Vũng Tàu, Đồng Nai; ba khóa dạy nghề massage cho học viên khiếm thị với 165 em đã tốt nghiệp, có chứng chỉ hành nghề và có việc làm ổn định [Giáo hội Phật giáo Việt Nam Hội đồng Trị sự, 2022: 58].

2.2. Hoạt động y tế, chăm sóc sức khỏe nhân dân

Các tôn giáo có truyền thống hoạt động y tế, góp phần thiết thực chăm sóc sức khỏe nhân dân và sẽ tiếp tục hoạt động trong các lĩnh vực như thành lập cơ sở y tế khám chữa bệnh, cấp phát thuốc miễn phí; hiến máu nhân đạo, hiến giác mạc, hiến tạng; phòng, chống, chăm sóc, điều trị cho những người mắc bệnh hiểm nghèo như HIV/AIDS, bệnh phong, bệnh tâm thần. Đến nay, cả nước có trên 500 cơ sở y tế của tôn giáo tham gia khám, chữa bệnh, chăm sóc sức khỏe nhân dân, như Tuệ Tĩnh đường, phòng khám đa khoa, trạm xá, phòng chẩn trị

Đông y, Tây y, phòng thuốc Nam, tử thuốc⁹. Riêng năm 2017, tổng giá trị các hoạt động trong lĩnh vực y tế của tôn giáo đạt 8.204,926 tỷ đồng [Ủy ban Trung ương MTTQVN, 2020]. Giáo hội Phật giáo Việt Nam, năm 2022, có 165 Tuệ Tĩnh đường, 33 phòng khám Đông y châm cứu, bấm huyệt, vật lý trị liệu và mười phòng khám Tây y, với 206 lương y, 40 bác sĩ, đã khám và phát thuốc từ thiện cho hàng trăm ngàn lượt bệnh nhân với kinh phí hàng chục tỉ đồng [Giáo hội Phật giáo Việt Nam Hội đồng Trị sự, 2022: 57]. Công giáo có các trạm xá, phòng khám từ thiện, đặc biệt là các cơ sở chăm sóc, điều trị bệnh phong, bệnh tâm thần, trong đó nhiều cơ sở được đầu tư trang thiết bị hiện đại. Đến nay, Giáo hội có trên 20 trại phong, cơ sở điều trị bệnh nhân tâm thần, trung tâm điều trị người nhiễm HIV/AIDS, điển hình là trại phong Di Linh, tỉnh Lâm Đồng [Nguyễn Phú Lợi, 2020a: 36]. Công giáo ở huyện Kim Sơn, tỉnh Ninh Bình, thời gian gần đây nổi lên với hoạt động hiến giác mạc, hiến tạng. Tiêu biểu là giáo xứ Cồn Thoi, giáo phận Phát Diệm, từ năm 2007 đến năm 2018 đã có gần 11.000 người dân đăng ký hiến tặng giác mạc sau khi qua đời, trong đó có 279 người đã hiến tặng giác mạc thành công, đem lại ánh sáng cho hàng trăm người có các bệnh về mắt [Hạnh Chi, 2018]. Năm 2020, cả tỉnh Ninh Bình có 396 người đã hiến mô, tạng, trong đó có 380 người Công giáo [Nguyễn Khắc Đức, 2022: 136].

Phật giáo Hòa Hảo có trên 150 điểm khám, chữa bệnh bằng thuốc Nam miễn phí. Mô hình *xe cứu thương miễn phí* là hoạt động nổi bật của Phật giáo Hòa Hảo ở khu vực phía Nam, năm 2019, tổng số xe đã lên tới 295 chiếc, bình quân mỗi xe từ 600 đến 700 triệu đồng, tổng số ước tính khoảng 2.000 tỷ đồng [Nguyễn Huy Diễm, 2017: 98].

Hoạt động y tế qua hệ thống các phòng thuốc Nam phước thiện của Giáo hội Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam là hoạt động quan trọng nhất và cũng là hoạt động từ thiện xã hội chủ yếu của tôn giáo này. Hệ thống phòng thuốc Nam phước thiện của giáo hội đã góp phần chia sẻ gánh nặng về khám chữa bệnh cho xã hội và Nhà nước, ngày càng được người dân tin tưởng. Trong năm năm (2014-2019), Giáo hội đã tổ chức khám chữa bệnh cho hơn 22 triệu lượt người; cấp phát hơn 74 triệu thang thuốc với tổng số tiền hơn 867 tỷ đồng [Hoàng Phong, 2019].

Các tổ chức Tin Lành thường xuyên thực hiện chương trình khám bệnh nhân đạo, bao gồm tổ chức các chuyến khám bệnh, tư vấn, hướng dẫn tự chăm sóc sức khỏe, tặng thuốc, mắt kính... cho các bệnh nhân nghèo, với chi phí 35-45 triệu đồng/chuyến/500 người; đầu tư các tủ thuốc đặt tại các cơ sở hội thánh địa phương, với kinh phí 8,5 triệu đồng/tủ/1 năm; tổ chức các khóa tập huấn cho các tình nguyện viên về cách thức quản lý, sử dụng các loại thuốc cơ bản và các thao tác sơ cấp cứu, đồng thời trang bị các dụng cụ y tế cơ bản nhất phục vụ chăm sóc sức khỏe người dân [Ủy ban Y tế Xã hội Hội thánh Tin Lành Việt Nam (miền Nam), 2020]. Với mô hình “mục vụ cai nghiện”, các tổ chức Tin Lành hoạt động hỗ trợ cai nghiện ma túy, games, rượu, cờ bạc không dùng thuốc mà bằng phương pháp “mục vụ cai nghiện”, hoạt động tâm linh tôn giáo (đọc kinh cầu nguyện, suy niệm Lời Chúa về tội lỗi của mình) kết hợp với vật lý trị liệu (xoa bóp, massage, thể dục, thể thao, rèn luyện thân thể), kết nối bạn bè tương trợ lẫn nhau, có hiệu quả và được xã hội đánh giá cao. Năm 2020, cả nước có 79 cơ sở cai nghiện do các Hội thánh Tin Lành đảm nhiệm, đã có 1.900 người thành công bước đầu (chưa tái nghiện).

Các tôn giáo đang hướng tới thành lập bệnh viện khám chữa bệnh khi điều kiện pháp lý thuận lợi hơn. Hoạt động của các phòng khám, Tuệ Tĩnh đường, trạm xá, trại phong, cộng với khả năng tổ chức, vật lực, nhân lực là các y, bác sĩ của Công giáo, đạo Tin Lành, Phật giáo, đạo Cao Đài, Tịnh độ Cư sỹ Phật hội Việt Nam... là cơ sở đảm bảo cho thành lập và hoạt động bệnh viện của tôn giáo.

2.3. Hoạt động từ thiện, nhân đạo và cứu trợ xã hội

Đây là những hoạt động được hầu hết các tôn giáo tích cực thực hiện trong thời gian qua và tiếp tục thực hiện trong thời gian tới. Các hoạt động như: vận động tài chính, vật phẩm cứu trợ đồng bào bị thiên tai, ủng hộ xây dựng nhà tình nghĩa, ủng hộ nuôi dưỡng bà mẹ Việt nam anh hùng, trợ cấp học bổng cho học sinh, sinh viên nghèo hiếu học, xây dựng đường xá, bắc cầu; hưởng ứng các phong trào đền ơn đáp nghĩa như ủng hộ các chiến sĩ biên phòng, hải đảo, thăm hỏi và động viên hỗ trợ các thương binh, bệnh binh, bệnh nhân nghèo khó tại các bệnh viện, trại phong, trại tâm thần. Riêng hoạt động cứu trợ của

Giáo hội Phật giáo Việt Nam trong nhiệm kỳ VIII (2017-2022) là 7.133.000.281.000 đồng [Giáo hội Phật giáo Việt Nam Hội đồng Trị sự, 2022: 61].

Công giáo thực hiện các hoạt động từ thiện, cứu trợ sau: hỗ trợ các nạn nhân bị thiên tai, dịch bệnh, người khuyết tật, người nhiễm HIV/AIDS; khuyến học, trợ giúp cho các học sinh, sinh viên nghèo, các bà mẹ đơn thân và người nghèo trong trường hợp khẩn cấp.

Mỗi năm các tổ chức đạo Tin Lành đóng góp khoảng 24 tỉ đồng cho các hoạt động từ thiện, nhân đạo, an sinh xã hội [Ban Tôn giáo Chính phủ, 2020]. Ủy ban Y tế Xã hội, Hội thánh Tin Lành Việt Nam (miền Nam) tiếp tục thực hiện các dự án từ thiện xã hội, như chăm sóc sức khỏe cộng đồng, giáo dục, y tế, cứu trợ, xây dựng, nước sạch, người có hoàn cảnh đặc biệt và trẻ em. Hoạt động bao gồm tiếp tục mở các lớp tập huấn phương pháp dạy tiếng Việt, cung cấp giáo trình hỗ trợ cho các tình nguyện viên dạy tiếng Việt phù hợp với thực tế các địa phương; cung cấp học bổng cho những trẻ em có hoàn cảnh khó khăn, với mức 1,3-2,3 triệu đồng/học sinh/một năm và 2,5 triệu đồng/sinh viên/một năm [Ủy ban Y tế Xã hội Hội thánh Tin Lành Việt Nam (miền Nam), 2020].

Nhà tình thương Diệu Giác ở Chùa Diệu Giác, quận 2, thành phố Hồ Chí Minh đã nuôi trẻ em bị bỏ rơi, mồ côi, không nơi nương tựa 35 năm qua. Từ chỗ không có nơi ở riêng, các em phải ở chung với các nhà sư, đến chỗ có nơi ở riêng nhưng tạm bợ, đến nay cơ sở đã có nhà cao tầng kiên cố, điều kiện ăn ở, sinh hoạt đảm bảo cho các em. Ở đây, các em được chăm sóc, nuôi dưỡng, đi học phổ thông để chuẩn bị cho cuộc sống khi đến tuổi trưởng thành. Năm 2019, đã có 126 trẻ em được nuôi dưỡng ở cơ sở. Đồng thời, chùa Diệu Giác có “Phòng tư vấn và hỗ trợ cộng đồng HIV/AIDS” hoạt động tích cực trong thời gian qua, hỗ trợ những gia đình có người thân nhiễm HIV/AIDS trên địa bàn quận 2 và các địa phương.

Các tôn giáo, với trí tuệ, đạo tâm và đạo lực vốn có của các chức sắc tôn giáo, họ làm việc bằng tinh thần tự nguyện, nhiệt tình mong muốn đem lại niềm vui cho con người hay nói cách khác chức sắc tôn giáo luôn đồng nguyện phụng sự sát cánh cùng đời sống nhân dân

bằng tâm và lực vốn có của mình. Họ luôn nghiêm trì giới luật cũng như tuân thủ pháp luật hiện hành của Nhà nước nên không có lòng tham cầu vụ lợi riêng tư, tất cả những gì quyên góp được từ các tổ chức từ thiện, các nhà hảo tâm và từ trong nhân dân quay trở lại phục vụ nhân dân theo phương châm “xem như là cơ quan có chức năng trung chuyển, xin của người giàu có để chia sẻ với người nghèo khổ”.

Kết luận

Hoạt động xã hội là nhu cầu tự thân và cũng là đòi hỏi đối với sự phát triển của tôn giáo trong bối cảnh xã hội hiện nay. Thực tế cho thấy, các tôn giáo đã tích cực hoạt động trong lĩnh vực giáo dục, y tế, từ thiện, nhân đạo và an sinh xã hội góp phần cùng cả nước chăm lo cho người nghèo, người yếu thế, gia đình chính sách và đóng góp cho sự phát triển đất nước, thông qua rất nhiều hoạt động, như thành lập và hoạt động hàng nghìn trường, lớp học mầm non, trường dạy nghề, lớp học tình thương; hàng trăm phòng khám Đông, Tây y, Tuệ Tĩnh đường, trạm xá, bệnh viện phong; hơn nữa đóng góp hàng nghìn tỉ đồng mỗi năm cho các hoạt động từ thiện, nhân đạo và cứu trợ xã hội.

Trên cơ sở những thành tựu đã đạt được, trong thời gian tới, các hoạt động xã hội sẽ được các tôn giáo tăng cường thực hiện và mở rộng khi điều kiện pháp lý thuận lợi hơn, như thành lập và hoạt động các lớp, trường học tiểu học hay cao đẳng, đại học, phòng khám, bệnh viện đa khoa đạt tiêu chuẩn... tham gia vào cung cấp các dịch vụ công. Điều này xuất phát từ nhu cầu của xã hội, tiềm năng, hơn nữa là mong muốn của các tổ chức tôn giáo và chủ trương, chính sách, pháp luật của Đảng và Nhà nước./

CHÚ THÍCH:

- 1 Chia sẻ của Thượng tọa với tác giả và đồng nghiệp tại chùa Bái Đính, tỉnh Ninh Bình năm 2020.
- 2 Phường Đại Xuân, thị xã Quế Võ, tỉnh Bắc Ninh.
- 3 Trình độ đào tạo theo truyền thống của Giáo hội Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam.
- 4 Năm 2014, Giáo hội Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam có ba trung tâm đào tạo nhân lực cho các phòng thuốc Nam tại thành phố Hồ Chí Minh, tỉnh Long An và Cà Mau.

- 5 Hiện nay, Giáo hội Phật giáo Việt Nam có bốn Học viện Phật giáo tại Hà Nội, Huế, thành phố Hồ Chí Minh và Cần Thơ, đào tạo cử nhân và sau đại học về Phật học.
- 6 Đến nay, Giáo hội Công giáo ở Việt Nam có một Học viện Công giáo, mười đại chủng viện trên khắp cả nước, như Đại chủng viện Thánh Giuse Hà Nội, Đại chủng viện Vinh Thanh, Đại chủng viện Sao Biển Nha Trang, Đại chủng viện Thánh Giuse thành phố Hồ Chí Minh, Đại chủng viện Thánh Quý... đào tạo cử nhân và sau đại học thần học.
- 7 Hiện tại, đạo Tin Lành ở Việt Nam có hai cơ sở đào tạo lớn là: Trường Thánh Kinh Thần học Hà Nội và Viện Thánh Kinh Thần học ở thành phố Hồ Chí Minh, đào tạo trung cấp và cử nhân thần học.
- 8 Tiền thân của Trường Cao đẳng Hòa Bình Xuân Lộc là Trường Trung cấp nghề Hòa Bình, thuộc Giáo phận Xuân Lộc, đã được thành lập theo Quyết định của Chủ tịch UBND tỉnh Đồng Nai năm 2008. Năm 2012, Trường bắt đầu đào tạo khóa đầu tiên, với 12 ngành nghề trình độ trung cấp. Các ngành nghề đào tạo đã phát triển các năm tiếp theo lên gần 30 nghề. Năm 2017, Trường Cao đẳng Hòa Bình Xuân Lộc được thành lập theo quyết định của Bộ trưởng Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội, đào tạo 10 ngành nghề trình độ cao đẳng và 20 ngành nghề trình độ trung cấp.
- 9 Ủy ban Trung ương MTTQVN cho biết, năm 2020, tổng số chức sắc, chức việc, tín đồ tôn giáo tham gia cơ sở khám, chữa bệnh là 13.027 người. Số lượt người được khám, cấp thuốc hàng năm tại các cơ sở, phòng khám chuyên khoa của tôn giáo là 1.512.727 lượt người; tại các phòng chẩn trị y học là 14.233.253 lượt người; tại các bệnh xá là 179.025 lượt người; tại các cơ sở khác là 7.577.602 lượt người. Tổng giá trị các hoạt động của tôn giáo trong lĩnh vực y tế, chăm sóc sức khỏe nhân dân trong 5 năm (2013-2018) là 6.890,873 tỷ đồng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Tôn giáo Chính phủ (2020), *Báo cáo hoạt động từ thiện xã hội của Tin Lành ở Việt Nam*, Hà Nội.
2. Ban Tôn giáo tỉnh Đồng Nai (2018), *Báo cáo tình hình Công giáo và công tác quản lý nhà nước đối với Công giáo*, Đồng Nai.
3. Brian J. Grim and Melissa E. Grim (2020), *The Hidden Economy: How Faith Helps Fuel Canada's GDP*, September 21, 2020, WWW.CARDUS.CA, ngày đăng tải 21/09/2020, ngày truy cập 15/3/2021. PDF.
4. Nguyễn Huy Diễm (2017), *Nhận dạng và xác định trách nhiệm của tín đồ Phật giáo Hòa Hảo đối với xã hội hiện nay*, in trong Kỷ yếu Hội thảo khoa học Quốc tế “Đôi thoại liên niềm tin tôn giáo và trách nhiệm xã hội” do Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam Viện Nghiên cứu Tôn giáo Tổ chức Glocal.net tổ chức (tháng 4/2017), tại Hà Nội.

5. Lê Tâm Đắc (2020), “Hoạt động từ thiện xã hội của Giáo hội Phật giáo Việt Nam hiện nay” trong cuốn: Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh Viện Tôn giáo và Tín ngưỡng (2020), *Nguồn lực tôn giáo kinh nghiệm trên thế giới và ở Việt Nam*, Nxb. Tôn giáo, Hà Nội.
6. Ngô Quốc Đông (2019), *Nguồn lực Công giáo trong lĩnh vực y tế, giáo dục và từ thiện xã hội* trong cuốn: Nguyễn Thanh Xuân-Lê Tâm Đắc (2019), *Đời sống tôn giáo ở Việt Nam thời kỳ đổi mới*, Nxb. Lý luận Chính trị, Hà Nội.
7. Nguyễn Khắc Đức (2022), *Phát huy nguồn lực tôn giáo trong phát triển ở Việt Nam hiện nay*, Nxb. Lý luận Chính trị, Hà Nội.
8. Giáo hội Phật giáo Việt Nam Hội đồng Trị sự (2019), *Kỷ yếu Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ VIII Nhiệm kỳ (2017-2022)*, Nxb. Tôn giáo, Hà Nội.
9. Giáo hội Phật giáo Việt Nam Hội đồng Trị sự (2022), *Văn kiện Đại hội Đại biểu Phật giáo Toàn quốc lần thứ IX nhiệm kỳ 2022-2027*, Hà Nội.
10. Giáo hội Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam (2021), *Báo cáo hoạt động của Giáo hội Tịnh Độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam*, Thành phố Hồ Chí Minh, ngày 07/03/2021.
11. Hạnh Chi (2018), *Lan tỏa phong trào hiến tặng giác mạc tại Kim Sơn*, <https://baoninhbinh.org.vn/lan-toa-phong-trao-hien-tang-giac-mac-tai-kim-son/d2018102602527451.htm>, ngày đăng tải 27/10/2018, ngày truy cập 16/04/2024.
12. Đỗ Lan Hiền (2020), *Tôn giáo với công tác an sinh xã hội ở Việt Nam: triển vọng và rào cản* trong cuốn: Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh Viện Tôn giáo và Tín ngưỡng (2020), *Nguồn lực tôn giáo kinh nghiệm trên thế giới và ở Việt Nam*, Nxb. Tôn giáo, Hà Nội.
13. Hội đồng Giám mục Việt Nam (1980), *Thư Chung 1980 của Hội đồng Giám mục Việt Nam*, Hà Nội, ngày 1/5.
14. Hội thánh Tin Lành Việt Nam (miền Bắc) (2017), *Hiến chương Nội quy- Giáo luật-Kỷ luật*, Hà Nội.
15. Nguyễn Đình Kiên (2019), *Phát huy nguồn lực của Công giáo ở tỉnh Đồng Nai hiện nay*, Luận văn Thạc sĩ Tôn giáo học, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Hà Nội.
16. Nguyễn Phú Lợi (2020a), “Vai trò của người Công giáo tham gia vào công tác xã hội trên lĩnh vực giáo dục, y tế và bảo trợ xã hội, từ thiện nhân đạo”, *Tạp chí Mặt trận*, số 208, tháng 12.
17. Nguyễn Phú Lợi (2020b), “Cơ sở lý luận và thực tiễn phát huy nguồn lực Công giáo trong lĩnh vực giáo dục, y tế, bảo trợ và từ thiện xã hội ở Việt Nam hiện nay”, *Nghiên cứu Tôn giáo*, số 11, 2020.
18. Kiều Oanh- Hồ Giáp (2019), *Tôn giáo là nguồn lực quan trọng góp phần phát triển đất nước*, <https://vietnamnet.vn/vn/thoi-su/chinh-tri/ton-giao-la-nguon-luc-quan-trong-gop-phan-phat-trien-dat-nuoc-557519.html>, ngày đăng tải 09/08/2019, ngày truy cập 17/5/2021.

19. Phật giáo Nam Định, *Vài nét về hoạt động từ thiện xã hội của các tôn giáo tại Việt Nam hiện nay*, <http://phatgiaonamdinh.vn/van-hoc/luan-van-tham-luan-hoi-thao/vai-net-ve-hoat-dong-tu-thien-xa-hoi-cua-cac-ton-giao-tai-viet-nam-hien-nay.html>, ngày đăng tải 10/06/2014, ngày truy cập 17/5/2021.
20. Hoàng Phong, *Đồng chí Trương Thị Mai tiếp đoàn Ban Trị sự Trung ương Tỉnh độ cư sĩ Phật hội Việt Nam*, <http://www.danvan.vn/Home/Cong-tac-ton-giao/10423/Dong-chi-Truong-Thi-Mai-tiep-doan-Ban-Tri-su-Trung-uong-Tinh-do-cu-si-Phat-hoi-Viet-Nam>, ngày đăng tải 01/08/2019, ngày truy cập 15/04/2024.
21. Phật giáo Quảng Nam Ban Thông tin Truyền thông, *Tôn giáo ở Việt Nam thực sự là một nguồn lực quan trọng*, <https://phatgiaoquangnam.com/thu-tuong-ton-giao-o-viet-nam-thuc-su-la-mot-nguon-luc-quan-trong/>, ngày đăng tải 09/08/2019, ngày truy cập 17/5/2021.
22. Võ Văn Sen, Võ Phúc Toàn (2018), *Phát huy nguồn lực tôn giáo trong hoạt động giáo dục: tiếp cận từ quan điểm thế tục và xã hội hóa giáo dục*, in trong Kỷ yếu Hội thảo khoa học “*Phát huy nguồn lực tôn giáo trong phát triển đất nước hiện nay*”, do Hội đồng Lý luận TW, Viện Nghiên cứu Tôn giáo- Viện Hàn lâm KHXH Việt Nam tổ chức (tháng 11/2018), tại Hà Nội.
23. Nguyễn Công Trí (2020), *Xu hướng nguồn lực tôn giáo ở Việt Nam* trong cuốn: Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh Viện Tôn giáo và Tín ngưỡng (2020), *Nguồn lực tôn giáo kinh nghiệm trên thế giới và ở Việt Nam*, Nxb. Tôn giáo, Hà Nội.
24. Lê Bá Trình (2017), “Phát huy vai trò của các tôn giáo ở Việt Nam tham gia công tác xã hội, từ thiện”, *Nghiên cứu Tôn giáo*, Số 7.
25. Trường Cao đẳng Hòa Bình Xuân Lộc (2023), *Báo cáo tổng kết 10 năm công tác giáo dục nghề nghiệp (2012-2022)*, Đồng Nai, tháng 03/2023.
26. Trường Mẫu giáo Thanh Tâm (2024), *Giới thiệu*, <https://maugiaothanhtam.ethicedu.com/>, ngày truy cập 04/04/2024.
27. Ủy ban Bác ái Xã hội, Ủy ban Bác ái Xã hội-Caritas Việt Nam, <https://www.hdgmvietnam.com/chi-tiet/ub-bac-ai-xa-hoi-31432>, ngày đăng tải 01/12/2017, ngày truy cập 04/04/2024.
28. Ủy ban Trung ương MTTQVN (2020), *Báo cáo sơ kết 05 năm thực hiện Kết luận số 02/KL-ĐCT của Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam về đổi mới nội dung, phương thức hoạt động của MTTQ Việt Nam trong công tác tôn giáo*, Hà Nội, ngày 31/12.
29. Ủy ban Y tế Xã hội Hội thánh Tin Lành Việt Nam (miền Nam), *Giới thiệu Ủy ban Y tế Xã hội*, <https://httlvn.org/gioi-thieu-uy-ban-y-te-xa-hoi.html>, ngày đăng tải 09/09/2020, ngày truy cập 05/04/2024

Abstract

**TREND TO PARTICIPATE IN SOCIAL ACTIVITIES OF
RELIGIONS IN VIETNAM**

Nguyen Khac Duc

Ho Chi Minh National Academy of Politics.

Along with religious activities, religions in Vietnam also actively engage in social activities to contribute to the community and country through fields such as education, health, charity, and social relief... Following the development of society, these activities of religions are increasingly receiving attention and diversified development. Religious organizations will continue to establish and operate preschool schools, love classes, vocational training, medicinal clinics, herbal medicine rooms, and leprosy camps; as well as constantly strengthening charity, humanitarian, and social relief activities. Furthermore, religions will participate more deeply in social fields such as establishing and operating primary schools, colleges, universities, and hospitals when legal conditions are more favorable.

Keywords: Religion; social activities; education; health; charity; Vietnam.